

EDUSKUNNAN VASTAUS 194/2010 vp

Hallituksen esitys laeiksi opintotukilain sekä lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain muuttamisesta

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä laeiksi opintotukilain sekä lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain muuttamisesta (HE 149/2010 vp).

Valiokuntakäsittely

Sivistysvaliokunta on antanut asiasta mietinnön (SiVM 8/2010 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opintotukilain (65/1994) 3 §:n 3 kohta, 5 b, 7, 7 a, 7 b ja 15 §, 16 §:n 1 momentin 3 kohta, 16 a §:n 2 ja 3 momentti sekä 17 ja 20 §, sellaisina kuin niistä ovat 5 b ja 7 b § laissa 345/2004, 7 ja 7 a § laissa 408/2005, 15 § osaksi laeissa 570/1994, 1277/2000, 1427/2001 ja 345/2004, 16 §:n 1 momentin 3 kohta ja 20 § laissa 1388/2007, 16 a §:n 2 ja 3 momentti laissa 1427/2001 ja 17 § laeissa 920/1997, 1099/2000 ja 1388/2007 sekä *lisätään* 25 b §:ään, sellaisena kuin se on laissa 706/2008, uusi 2 momentti seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) *tukikuukaudella* kuukautta, jonka aikana opiskelija saa opintorahaa tai asumislisää;

5 b §

Opintojen riittävä edistyminen

Opintojen edistymistä seurataan vuosittain. Opintojen edistymistä pidetään riittävänä, jos opiskelijan päätoiminen opiskelu-aika ei tule olennaisesti ylittämään kyseisiä opintoja varten määriteltyä tukiaikaa.

Opintotuen maksamista voidaan jatkaa, vaikka opintosuorituksia ei ole riittävästi, jos opiskelija esittää erityisiä syitä, joiden vuoksi opinnot ovat tilapäisesti hidastuneet. Hyväksyttäviä syitä voivat olla opiskelijan tai hänen lähiomai-

sensa sairaus, opiskelijan vaikea elämäntilanne tai tilapäisesti vaikuttanut muu erityinen syy.

Opintotuen maksamista voidaan jatkaa määräaikaista, jos opintosuorituksia ei ole riittävästi ja opintojen edistymisen katsotaan edellyttävän erityistä seuranta. Määräajan päätyttyä opintotuki voidaan myöntää, jos opiskelijan opinnot ovat määräajassa edistyneet riittävästi. Korkeakouluopinnoissa opintotuen maksamista voidaan jatkaa enintään lukuvuoden loppuun asti. Muussa oppilaitoksessa suoritettavissa opinnoissa opiskelijan on osoitettava opintojensa edistyneen määräajassa Kansaneläkelaitoksen edellyttämällä tavalla.

Opintotuki lakkautetaan, jos opiskelija ei vastaa selvityspyyntöön tai ei esitä hyväksyttäviä syitä opintojen hitaaseen edistymiseen. Korkeakouluopinnoissa opintotuki lakkautetaan sen lukukauden lopussa, jonka aikana edistymisen seuranta suoritetaan.

Opintotuki voidaan periä takaisin, jos opintosuorituksia on erityisen vähän ja olosuhteista ilmenee, ettei opintoja ole ollut tarkoituksaan harjoittaa päätoimisesti.

Opintotuen lakkauttamisen jälkeen tuki voidaan myöntää uudelleen, kun opinnot ovat tuen lakkauttamisen jälkeen edistyneet riittävästi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintojen riittävän edistymisen arvioimisesta.

7 §

Opintotukeen oikeuttava aika

Opintotukea myönnetään päätoimisten opintojen ajaksi. Yhtäjaksoisesti vähintään kahdeksan viikkoa kestävät opinnot oikeuttavat kahden tukikuukauden opintotukeen.

Korkeakouluopiskelua varten opintotukea voi saada enintään 70 tukikuukautta.

Yhden korkeakoulututkinnon suorittamista varten tukeen oikeuttava aika määräytyy kyseisen tutkinnon yliopistolain tai ammattikorkeakoululain nojalla säädetyn laajuuden perusteella siten, että tukeen oikeuttava aika on enintään yhdeksän tukikuukautta tutkinnon laajuuden

mukaista lukuvuotta kohti lisättyä kymmenellä tukikuukaudella. Täydet lukuvuodet ylittävältä puolelta lukuvuodelta tukeen oikeuttava aika on kuitenkin viisi tukikuukautta.

Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, opintotuki myönnetään erikseen alemman ja ylempään korkeakoulututkinnon suorittamiseen. Tukeen oikeuttava aika on kuitenkin yhteensä enintään näiden tutkintojen yhteenlasketun laajuuden perusteella 3 momentin mukaisesti määräytyvä tukiaika. Sellaisessa alemmassa ja ylempässä korkeakoulututkinnossa, jonka pääaine tai aineryhmä, johon pääaine kuuluu, on Aasian ja Afrikan kielet ja kulttuurit, tukeen oikeuttava aika on yhteensä enintään 64 tukikuukautta.

Korkeakoulussa tieteellisten, taiteellisten tai ammatillisten jatkotutkintojen suorittamista varten opintotukea voi saada yhteensä enintään yhdeksän tukikuukautta.

Ulkomaisessa korkeakoulussa suoritettavassa tutkinnossa opintotukeen oikeuttava aika määräytyy edellä säädetyn perustein tutkinnon laajuuden ja lukuvuoden pituuden perusteella.

Jos opiskelija, jolle on myönnetty opintotukea korkeakouluopintoihin, mutta joka ei ole suorittanut korkeakoulututkintoa, aloittaa opinnot toisen korkeakoulututkinnon suorittamista varten, aiemman tutkinnon suorittamiseksi käytetyt tukikuukaudet otetaan huomioon tukeen oikeuttavaa aikaa laskettaessa. Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, aiemman tutkinnon suorittamiseksi käytetyt tukikuukaudet otetaan huomioon tutkintojen yhteenlaskettua tukiaikaa laskettaessa.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin erilaajuisten korkeakoulututkintojen opintotuen enimmäisajasta.

Ammatilliseen tutkintoon johtavassa koulutuksessa opintotukea voi saada enintään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 31 §:n 1 momentissa tarkoitetuksi ajaksi. Lukiokoulutuksessa opintotukea voi saada enintään lukio-lain 24 §:n 1 momentissa tarkoitetuksi ajaksi.

7 a §

Korkeakoulututkintoa varten myönnettävän opintotuen enimmäisajan pidentäminen

Korkeakoulututkinnon suorittamista varten myönnettävää 7 §:n 3 momentin mukaista opintotuen enimmäisaikaa voidaan pidentää opiskelun jäljellä olevaksi ajaksi. Enimmäisajan pidentämisen edellytyksenä on, että:

1) opiskelija osoittaa opintojensa viivästymisen aiheutuneen opintojen edistymiseen merkittävästi vaikuttaneesta sairaudesta tai muusta erityisen painavasta syystä; ja

2) tutkinnon suorittamisen arvioidaan edellyttävän päätoimista opiskelua enintään yhden lukuvuoden ajan.

Tämän pykälän mukaista opintotukea voidaan myöntää yhteensä enintään yhdeksän tukikuukautta.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin pidennyksen hakemisesta ja sen myöntämisen perusteista.

7 b §

Tukikuukauden käyttäminen

Tukikuukausi katsotaan käytetyksi, kun tukikuukauden opintoraha tai asumislisä on maksettu.

Jos tuensaaja maksaa vapaaehtoisesti takaisin tukikuukauden opintorahan ja asumislisän tukivuotta seuraavan kalenterivuoden maaliskuun loppuun mennessä, tukikuukausi palautuu uudelleen käytettäväksi. Vapaaehtoisesti takaisinmaksettu opintoraha ja asumislisä myönnetään uudelleen 23 §:n mukaista hakuaikaa noudattaen.

Takaisinperintä ei palauta tukikuukautta uudelleen käytettäväksi, ellei takaisinperintä aiheudu virheellisestä maksatuksesta tai 6 §:ssä tarkoitetun etuuden takautuvasta maksatuksesta.

15 §

Opintolainan valtioneuvoston

Opintolainan valtioneuvoston myönnetään opiskelijalle, joka saa tämän lain mukaista opintorahaa tai aikuiskoulutustuesta annetun lain mukaista aikuiskoulutustukea. Valtioneuvoston myönnetään myös opiskelijalle, jolle ei 20 §:n mukaan myönnetä opintorahaa. Opintorahaa saavalle korkeakouluopiskelijalle valtioneuvoston myönnetään ilman erillistä hakemusta.

Valtioneuvoston myönnetään lisäksi muualla kuin vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle:

1) jonka elatusta varten maksetaan lapsilisää ja joka opiskelee muussa oppilaitoksessa kuin lukiossa ja joka olisi vanhempiansa tulojen perusteella oikeutettu opintorahaan; tai

2) joka on täyttänyt 18 vuotta ja joka ei vanhempiansa tulojen perusteella ole oikeutettu opintorahaan.

Aikuiskoulutustukea saavalle valtioneuvoston voidaan myöntää muihinkin kuin tämän lain 4 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin.

Valtioneuvoston ei myönnetä opiskelijalle:

1) joka on suorittamassa vapausrangaistusta;

2) jonka opintolainana on takausvastuun perusteella Kansaneläkelaitoksen perittävänä, ellei Kansaneläkelaitos erityisestä syystä toisin määrää; tai

3) jolla on luottotietolain (527/2007) 4 luvussa tarkoitettuun luottotietorekisteriin rekisteröity maksuhäiriö.

Valtioneuvoston voidaan kuitenkin myöntää, vaikka opiskelijalla olisi 4 momentin 3 kohdassa tarkoitettu maksuhäiriö, jos:

1) maksuhäiriö on yksittäinen, määrältään vähäinen ja sen rekisteröinnistä on kulunut kohtalaisen pitkä aika;

2) merkinnän aiheuttanut velka on suoritettu; tai

3) valtioneuvoston myöntämiselle on muu erityinen syy.

Valtioneuvoston myönnetään enintään lukuvuodeksi kerrallaan. Päätös valtioneuvoston myöntämisestä voi kuitenkin sisältää valtioneuvoston lukuvuotta edeltävää kesä- ja heinäkuuta varten. Jos opiskelu kestää enintään 12 kuu-

kautta, valtiontakaus voidaan myöntää yhdellä päätöksellä koko opiskelujalle.

16 §

Valtiontakauksen suuruus

Opintolainan valtiontakauksen määrä tukikuukautta kohden on:

3) ulkomailta opiskelevalla opiskelijalla 600 euroa.

16 a §

Korkoavustus

Korkoavustuksen myöntäminen edellyttää, että lainansaaja on saanut veronalaista tuloa keskimäärin enintään 1 195 euroa kuukaudessa koron säännönmukaista erääntymiskuukautta edeltävän neljän kuukauden aikana. Asevelvollisen palvelusaikana erääntyvät opintolainan korot maksetaan kuitenkin korkoavustuksen sijasta sotilasavustuslain (781/1993) mukaisena sotilasavustuksena.

Jos lainansaajalla on huollettavanaan omia alaikäisiä lapsia taikka lainansaajan luona asuvia hänen puolisonsa alaikäisiä lapsia, korkoavustuksen enimmäistuloraja on kuitenkin:

1) 1 380 euroa kuukaudessa, jos lapsia on yksi;

2) 1 430 euroa kuukaudessa, jos lapsia on kaksi;

3) 1 515 euroa kuukaudessa, jos lapsia on kolme tai useampia.

17 §

Opiskelijan omien tulojen vaikutus opintorahaan ja asumislisään

Opiskelijalla voi olla opintorahan lisäksi muita veronalaisia tuloja ja toimeentulon turvaamiseen tarkoitettuja apurahoja kalenterivuodes-

sa määrä, jota kutsutaan *vapaaksi tuloksi*. Ulkomaiseen opiskelijavaihtoon tarkoitettuja opintotukea täydentäviä apurahoja ei oteta huomioon. Vapaa tulo lasketaan siten, että opiskelijalla voi olla tuloa:

1) 660 euroa jokaista kuukautta kohden, jolta hän on saanut opintorahaa tai asumislisää; sekä

2) 1 970 euroa jokaista kuukautta kohden, jolta hän ei ole saanut opintorahaa tai asumislisää.

Opintojen aloittamisvuonna ennen opintojen aloittamiskuukautta tai opintojen päättämivuonna tutkinnon suorittamiskuukauden tai opintotukeen oikeuttavien opintojen päättämisen jälkeen saatuja tuloja ei oteta huomioon siltä osin kuin vapaa tulo ylittyisi niiden perusteella. Opintotukeen oikeuttavat opinnot katsotaan päättyneiksi, kun korkeakouluopiskelija on saanut opintotukea kyseisiä opintoja varten myönnettävän 7 tai 7 a §:ssä säädetyn enimmäisajan tai muu kuin korkeakouluopiskelija on suorittanut tutkinnostaan niin suuren osan, etteivät jäljellä olevat opinnot enää oikeuta opintotukeen. Opiskelijan on esitettävä tulojen saanti-ajankohdasta selvitys.

Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, 2 momentin mukaisella tutkinnon suorittamiskuukaudella tarkoitetaan ylempään korkeakoulututkinnon suorittamiskuukautta. Alemman korkeakoulututkinnon suorittamiskuukausi voidaan kuitenkin katsoa 2 momentin mukaiseksi tutkinnon suorittamiskuukaudeksi, jos opiskelija on todisteellisesti päättänyt opintonsa alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen.

Opiskelijan tulee huolehtia siitä, että vuositulo ei ylitä vapaata tuloa. Opiskelija voi säädellä vapaata tuloaan hakemalla opintotukea vain osalle opiskelukuukausista, peruuttamalla jo myönnetyn opintotuen halutuilta kuukausilta tai palauttamalla jo maksettujen tukikuukausien opintorahan ja asumislisän. Opintoraha ja asumislisä on palautettava vapaan tulon korottamiseksi tukivuotta seuraavan kalenterivuoden maaliskuun loppuun mennessä.

20 §

Eräiden etuuksien huomioon ottaminen

Opintorahaa ei myönnetä opiskelijalle, joka saa oppilaitokselta opintojen ajalta maksettavaa päivärahaa tai vastaavaa etuutta määrän, joka keskimäärin kuukaudessa ylittää kyseiseen koulutukseen myönnettävän korkeimman opintorahan määrän.

25 b §

Opintotuen tarkistaminen vanhempien tulojen muuttuessa

Yrittäjänä, maatalousyrittäjänä tai apurahan-saajana saatu tulo otetaan huomioon yrittäjän eläkelain (1272/2006) ja maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) perusteella vahvistetun työtulon mukaisena.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa suoritettujen opintojen edistymisen riittävyuden arviointiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Lain 7 ja 7 a §:n opintotukeen oikeuttavaa aikaa koskevia säännöksiä sovelletaan 1 päivänä elokuuta 2011 tai myöhemmin aloitettuihin opintoihin. Ennen tätä ajankohtaa aloitettuihin opintoihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Opinnot katsotaan aloitetuiksi 1 päivänä elokuuta 2011 tai myöhemmin, jos opiskelija on ottanut opiskelijavalinnassa opiskelupaikan vastaan tai ilmoittautunut ensimmäisen kerran läsnä olevaksi kyseisissä opinnoissa 1 päivänä elokuuta 2011 tai myöhemmin.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Laki

lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain (48/1997) 2 §, 3 §:n 2 momentin 3 kohta, 4 ja 4 a §, 5 §:n 3 momentti ja 7 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 2, 4 ja 4 a §, 5 §:n 3 momentti ja 7 §:n 1 momentti laissa 346/2004 ja 3 §:n 2 momentin 3 kohta laissa 592/2004, sekä

lisätään 7 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 346/2004, uusi 5 momentti ja lakiin siitä lailla 346/2004 kumotun 8 §:n tilalle uusi 8 § seuraavasti:

2 §

Koulumatkatukeen oikeuttava koulutus

Koulumatkatukeen on oikeutettu Suomessa asuva opiskelija, joka opiskelee Suomessa päätoimisesti:

1) lukiolaissa (629/1998) säädettyssä lukio-koulutuksessa;

2) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 3 §:ssä säädettyssä koulutuksessa;

3) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) säädettyssä näyttö-

tutkintona suoritettavassa ammatilliseen perustutkintoon valmistavassa omaehtoisessa koulutuksessa;

4) Pelastusopistosta annetussa laissa (607/2006) tarkoitetussa ammatilliseen tutkintoon johtavassa koulutuksessa; tai

5) Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetussa laissa (1316/2006) tarkoitetussa ammatilliseen tutkintoon johtavassa koulutuksessa.

Opiskelun päätoimisuudesta säädetään opin-
tutkilaissa (65/1994).

Koulumatkatukeen ei kuitenkaan ole oikeutettu etä- tai yksityisopetuksena tai maksullisena palvelutoimintana järjestettävän koulutuksen tai oppisopimuskoulutuksen opiskelija.

3 §

Koulumatkatuen myöntämisen edellytykset

Koulumatkatukea voidaan myöntää, jos opiskelijan:

3) käyttämä matkustustapa on joukkoliikenne tai koulutuksen järjestäjän järjestämä koulukuljetus taikka 4 a §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä muu soveltuva oma matkustustapa.

4 §

Matkakustannusten määräytyminen ja laske- minen

Opiskelijan käyttäessä koulumatkaansa joukkoliikennettä matkakustannukset korvataan käytetyn kulkuneuvon halvimman opiskelijalle kuukautta vastaavalle ajalle tarkoitetun lipputuotteen hinnan mukaan.

Opiskelijan käyttäessä koulumatkaansa koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta matkakustannukset määräytyvät sen matkan pituuden mukaan, jonka opiskelija kulkee tätä kuljetusta käyttäen. Jos yhdensuuntainen koulu-

matka koostuu kahdesta tai useammasta matkako-
osuudesta, matkakustannukset voidaan laskea erikseen kultakin matkakoosuudelta.

Kun koulumatkatuki myönnetään 4 a §:n mukaisesti oman matkustustavan perusteella, matkakustannukset määräytyvät opiskelijan kodin ja oppilaitoksen välisen matkan pituuden mukaan. Matkakustannuksia ei kuitenkaan oteta huomioon siltä osin, kuin ne aiheutuvat yli 100 kilometrin yhdensuuntaisesta koulumatkastasta.

Opiskelijan kulkiessa koulumatkansa muulla tavoin kuin joukkoliikennettä käyttäen koulumatkakustannusten laskentaperusteista säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Kuukausittaiset matkakustannukset lasketaan 21,5 päivän mukaan.

Alle viiden kilometrin erillisestä matkako-
osuudesta aiheutuvia kustannuksia ei korvata erikseen. Matkakoosuuksista aiheutuvat kustannukset korvataan kuitenkin silloin, jos yhdensuuntaiseen vähintään kymmenen kilometrin koulumatkaan sisältyy erillisiä alle viiden kilometrin matkakoosuuksia, jotka ovat yhteensä vähintään viisi kilometriä.

4 a §

Oman matkustustavan käyttäminen

Opiskelijalle, joka käyttää muuta kuin joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta, voidaan myöntää koulumatkatuki oman matkustustavan perusteella, jos:

1) opiskelijan koulumatkasta on joukkoliikenteen tai koulutuksen järjestäjän järjestämän koulukuljetuksen ulkopuolella yli viisi kilometriä yhdensuuntaista matkaa kohden;

2) opiskelijan päivittäinen koulumatka odotuksineen kestää keskimäärin yli kolme tuntia päivää kohden kuukaudessa; taikka

3) opiskelijalla on mahdollisuus käyttää joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta kuukauden aikana keskimäärin enintään kuudella yhdensuuntaisella koulumatkalla viikossa.

Koulumatkatuki voidaan myöntää oman matkustustavan perusteella myös silloin, jos:

1) opiskelijalla ei ole mahdollisuutta käyttää joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta sen vuoksi, että koulumatka muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta syystä muodostuu opiskelijalle liian vaikeaksi tai rasittavaksi; tai

2) opiskelijan koulumatka tai matkustustapa vaihtuu useita kertoja lukuvuoden aikana.

5 §

Koulumatkatuen määrä ja opiskelijan maksuosuus

Tuki on 70 prosenttia 1 momentin mukaisesta tuesta, jos tuki myönnetään 4 a §:n mukaisesti oman matkustustavan perusteella tai jos matkustannukset aiheutuvat 4 §:n 5 momentissa tarkoitetuista useista erillisistä yhteensä vähintään viiden kilometrin matkaosuuksista.

7 §

Myöntäminen ja maksaminen

Koulumatkatuen myöntää Kansaneläkelaitos. Koulumatkatuki myönnetään täysien opiskelukuukausien mukaan opintojen alkamispäivästä.

Opiskelukuukausi oikeuttaa koulumatkatukeen, jos siinä on lukuvuoden opiskeluaikaan sisältyviä päiviä yhdenjaksoisesti yhteensä vähintään 18.

Joukkoliikennettä käyttävä opiskelija voi ostaa koulumatkatuella tuetun lipputuotteen aikaisintaan 14 päivää ennen tukeen oikeuttavien opintojen alkamispäivää ja viimeistään 14 päivää ennen tukeen oikeuttavien opintojen päättymispäivää.

8 §

Koulumatkatuen takaisinperintä joukkoliikennettä käytettäessä

Kun koulumatkatukea on maksettu aiheetta tai määrältään liikaa joukkoliikennettä käyttävälle opiskelijalle, takaisinperittävä määrä voi olla enintään muille kuin koulumatkatukeen oikeutetuille opiskelijoille myytävän kuukaudta vastaavalle ajalle tarkoitettun halvimman lipputuotteen hinnan ja opiskelijan maksuosuuden välinen erotus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 19 päivänä marraskuuta 2010